

Євген Аничин

З ІСТОРІЇ СЛАВНОГО ДВОРЯНСЬКОГО РОДУ СТЕБЛІН-КАМІНСЬКИХ

Переслідування дворян після Жовтневого

Степан Павлович Стеблін-Камінський. Фото 1860-х рр.

Перевороту, зневажливе ставлення до шляхетного походження в радянські часи сформували в суспільстві викривлене сприйняття історії. Насправді в Російській імперії (куди входила й частина України) дворянство упродовж століть відіграло провідну роль, адже переважна частина офіцерів, чиновників, дипломатів була саме дворянського походження. Від низів і до вершини імператорської влади, від гарнізонного капітана й до генерал-фельдмаршала, від колезького реєстратора до канцлера імперії дворяни своїми повсякденними справами, відданою службою зміцнювали державу й визначали її внутрішню та зовнішню політику. Основними рисами, які прищеплювалися дітям у шляхетних родинах, були державність, чесність, любов до батьківщини й бажання безкорисливо щось робити для свого народу. Звичайно, серед представників заможних родів траплялися й гультяї, п'яниці, самодури. Та все ж переважна більшість дворян прославляли Вітчизну доблестю в битвах і звитязними справами в мирний час.

1898 року з дозволу Полтавського губернатора в Подільській друкарні було видано «Список дворян Полтавської губернії» – офіційне видання Полтавського дворянського депутатського зібрання, що містило перелік дворянських родів та їх родовід. Серед кількох сотень

прізвищ, відібраних із багатотомної Родословної книги дворян Полтавської губернії (її, починаючи з 1785 року, постійно вели предводителі дворянства), знаходимо й рід Стеблін-Камінських.

Походження цього українського дворянського роду було цілком типовим для Лівобережної України. Рід Стеблінських бере початок від козаків (Стеблін, Стеблінський – не що інше, як облагороджене козацьке прізвище «Стеблина»). Згодом у роду з'являються священнослужителі й міщани. Так, із початку XVIII століття документально зафіксовані священники Стеблінські в Бориспільсько-Переяславській єпархії. Один із нащадків священників – поручик Степан Степанович – на підставі свого походження від польських шляхтичів Камінських у 1784–1792 роках домігся російського дворянства й отримав право іменуватися новим прізвищем – Стеблін-Камінський. Це було зафіксовано внесенням нового прізвища в дворянську родову книгу Київського намісництва та виданими йому дворянськими грамотами. Щоправда, легенда про польське походження не підтвердилася, тож згодом Степана Степановича Стеблін-Камінського виключили з 4-ї частини ДРК.

1844 року він таки домігся дворянської гідності, але вже за свої заслуги (що було цілком типовим на той час). Усі його діти і внуки стійко іменувалися з'єднаним

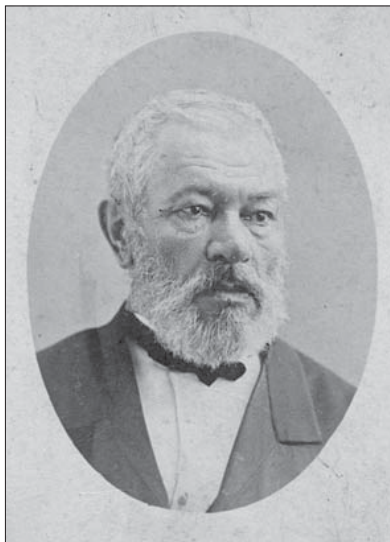

Софія Васи́лівна Стеблін-Камінська (Левіцька), дружина Степана Павловича. Фото 1870-х рр.

прізвищем Стеблін-Камінських (Каменських) і користувалися гербом «Доленга», який належав однойменному польському роду.

Серед Стеблін-Камінських було чимало славетних особистостей. Дрібнопомісні дворяни переважно служили чиновниками й офіцерами, причому характеризувалися на службі як чесні, сумлінні й віддані справі люди. І що цікаво: майже всі представники роду мали причетність до викладацької та наукової діяльності. Одним із найактивніших помічників Малоросійського генерал-губернатора князя М. Г. Рєпніна, особливо з організації Полтавського інституту шляхетних дівчат, був Павло Степанович Стеблін-Камінський (1782–1856). Його старший син Степан Павлович Стеблін-Камінський (1814–1885) тривалий час викладав в Інституті й кількох полтавських гімназіях, загалом присвятивши педагогічній ниві понад 50 років життя! Інший син, Єгор Павлович Стеблін-Камінський (1815–1882), керував 2-ю Київською гімназією,

Ніжинським ліцеєм, а потім був Віленським цивільним губернатором. І навіть ті, хто обирав собі військову ниву, волею долі ставали вчителями у полкових навчальних командах, репетиторами, викладачами та вихователями в кадетських корпусах. Із військових найвищого кар'єрного успіху досяг у Київському кадетському корпусі Василь Степанович Стеблін-Камінський (1838–1910): він вийшов у відставку в чині генерал-майора.

Степан Павлович Стеблін-Камінський. Фото 1885 р.
(одне з останніх)

Троє представників роду дослужилися до таємних радників, один – до генерал-майора. Колишній лейтенант флоту став священником і був зарахований до лику святих. Стеблін-Камінські залишили помітний слід у Полтаві. Один із них був поліцмейстером, а його син Ростислав став революціонером, потрапив на каторгу. Дружина поліцмейстера залишила чоловіка й поїхала слідом за сином...

Та, звісно, найвідоміший із роду – перший біограф І. П. Котляревського Степан Павлович.

УДК 821.161.2–2.09 Котляревський

Віктор Азьомов

У ВИМІРАХ НАЦІОНАЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ

Спроба герменевтичного аналізу п'єси І. П. Котляревського «Наталка Полтавка»

Зроблено спробу прочитання п'єси І. П. Котляревського крізь призму національного свідомого і несвідомого. На цих підставах на тлі розгортання сюжету та конфлікту розкривається зміст характерів, духовного світу дійових осіб твору загалом, з'ясовуються особливості діалектики взаємодії національних морально-етичних, психологічних, історичних, соціальних, релігійних і т. ін. складників цих характерів і цього світу.

Ключові слова: характер, духовний, світ, смисл, національний.

За два століття сценічної біографії п'єси Івана Котляревського «Наталка Полтавка» не втратила первозданної притягальної сили та громадянської актуальності.

Чи всі розставлені автором знаки питання відшукало допитливе око дослідника? Чи на всі питання дано відповіді? Чи вони правильні? І чи є об'єктивні сенси їх оприлюднювати на нашому суперечливому формаційному переломі постколоніально-квазісуверенного суспільства?

У цій розвідці ми ще раз пройдемо сторінками п'єси, спробувавши в давно відомому відкрити невідоме, нове і, безперечно, цінне і в духовному, і в національному вимірі.

У сучасних підручниках для середньої та вищої школи, більшості літературознавчих досліджень образ Наталки з твору подається в одновимірному ідеалізованому світлі. Здається, характеристика цього персонажа не змінювала-